

Friskolornas riksförbunds yttrande över promemorian Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program

Friskolornas riksförbund (förbundet) har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslag i ovan rubricerad departementspromemoria och får anföra följande.

Kap. 3, avsnitt 3.1 Det behövs ett bemyndigande för att genomföra en försöksverksamhet

Utredningens förslag:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet med inriktningar med yrkeskurser på högskoleförberedande program. Sådana föreskrifter ska få innebära avvikelser från bestämmelserna om vad högskoleförberedande program ska utgöra grund för och bestämmelserna om vilka krav som finns på arbetsplatsförlagt lärande.

Förbundet tillstyrker förslaget om ett bemyndigande angående försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program.

Förslagen i promemorian har sin grund i att det på svensk arbetsmarknad råder stor brist på yrkesutbildad arbetskraft på gymnasial nivå samtidigt som många ungdomar som väljer högskoleförberedande program inte studerar vidare, utan i stället väljer att ge sig ut på arbetsmarknaden. Det råder en stor brist på arbetskraft inom flera branscher, men dessvärre brister det i matchningen mellan arbetsmarknadens behov och elevernas val av utbildning, det får tyvärr följderna att en hel del elever har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden då de saknar efterfrågad kompetens.

Utbildningar som inte ger högskolebehörighet väljs därtill ofta bort av elever och vårdnadshavare till förmån för högskoleförberedande program. Förbundet anser att det är nödvändigt att göra yrkesutbildningarna mer attraktiva för att mota det sjunkande intresset. Ingångarna behöver bli bredare och flexiblere. Fler yrkesutbildningar bör vara högskoleförberedande och det behövs också en ökad flexibilitet vad gäller byten mellan olika program. Förbundet har tidigare framfört synpunkter i frågorna och får hänvisa till det som framförts i yttranden över betänkandet En gymnasieutbildning för alla (SOU 2016:77) och Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33), bland annat vad gäller vad gäller utveckling av gymnasieskolans utbildningar genom möjligheten att erbjuda yrkesinriktningar på högskoleförberedande program.

Förbundet anser även att utbildningarnas koppling till arbetsmarknadens behov behöver stärkas. Yrkesutgångar på högskoleförberedande program kan förbättra matchningen mellan arbetssökandens kvalifikationer och arbetsmarknadens behov.

Förbundet ser därför positivt på och tillstyrker förslaget om att det i skollagen införs en möjlighet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program då det möjliggör erbjudande av gymnasieutbildningar som på ett bättre sätt möter såväl intresse och behov hos elever, som arbetsmarknadens behov. En gymnasieutbildning som intresserar eleverna ökar också studiemotivationen och möjligheterna att fullfölja utbildningen. Fler valmöjligheter och fler vägar till yrkeskunskaper kan få positiva konsekvenser för elevers etablering på arbetsmarknaden.

Förbundet anser slutligen att det finns anledning att även skyndsamt se över och inrätta en försöksverksamhet med högskoleförberedande inriktningar på yrkesprogram i syfte att göra yrkesutbildningarna mer attraktiva för eleverna, av skäl som ovan angetts.

Kap. 3, Avsnitt 3.2 Försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med en handelsinriktning ska genomföras

Utredningens förslag:

En försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med en inriktning med yrkeskurser från handelsområdet ska regleras i förordning. Utbildningen ska bedrivas inom ramen för ett särskilt examensmål. Försöksverksamheten ska bygga på frivillighet. En huvudman ska kunna beviljas deltagande i försöksverksamheten om huvudmannen erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet. Statens skolverk ska vara den myndighet som administrerar försöksverksamheten och hanterar ansökningar från huvudmän som önskar delta i försöksverksamheten.

Förbundet tillstyrker förslaget, men har vissa synpunkter vad gäller utformningen.

I promemorian föreslås att en försöksverksamhet med en handelsinriktning med yrkeskurser på ekonomiprogrammet ska inledas. Utbildningen ska utgöra grund för elevernas yrkesverksamhet och fortsatta yrkesutbildning och för fortsatt utbildning på

högskolenivå. Försöksverksamheten bygger på frivillighet och en huvudman ska av Skolverket kunna beviljas deltagande i försöksverksamheten om huvudmannen erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet inom samma skolenhet.

Mot bakgrund av skäl som ovan angetts är förslaget om försöksverksamhet positivt och kan tillstyrkas. Förbundet ställer sig dock frågande till den del av förslaget som handlar om att endast en huvudman som erbjuder utbildning på ekonomiprogrammet och försäljnings- och serviceprogrammet vid samma skolenhet kan beviljas deltagande. Förslaget behöver ses över i denna del för att göra det mer flexibelt och inte i onödan begränsa möjligheterna för skolhuvudmän att delta i försöksverksamheten, i synnerhet inte då behoven är stora och det rimligen torde finnas goda möjligheter att hitta kvalitativa lösningar och samarbeten mellan skolenheter.

Förbundet anser avslutningsvis att det finns stor anledning göra en bredare översyn och ge möjlighet till yrkesinriktningar på fler högskoleförberedande program för att möta kompetensförsörjningsbehoven på svensk arbetsmarknad, vilket också lyfts fram i promemorian. Därför bör förslaget också innebära att initiativ från skolhuvudmännen kring hur liknande modeller skulle kunna införas för andra gymnasieprogram, ska uppmuntras. Det kan stimulera till samverkan mellan branscher och skolhuvudmän och därmed skapa lösningar för kompetensbristen.

Kapitel 4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utredningens förslag:

Ändringen i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen om försöksverksamhet på ekonomiprogrammet med inriktning handel inom gymnasieskolan ska träda i kraft den 1 juli 2022. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas läsåret 2023/2024.

Förbundet har inga synpunkter.

Kapitel 5 Konsekvenser

I promemorian framhålls att försöksverksamheten kommer att leda till ökade kostnader, bland annat då den garanterade undervisningstiden utökas. Förbundet delar bedömningen och får därför framhålla vikten av att huvudmän som deltar i försöksverksamheten kompenseras för sina ökade kostnader så att de ges rimliga förutsättningar för att kunna genomföra verksamheten.

För Friskolornas riksförbund

Ulla Hamilton
VD

Mariette Denholt
Förbundsjurist